

**በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት**

የሰ/መ.ቁ. 255765

ጥቅምት 06/ቀን 2017ዓ/ም

ዳኞች፡-እትመት አሰፋ

ደጀኔ አያንሳ

ኑረዲን ከድር

መላኩ ካሣዬ

ሀብታሙ እርቅይሁን

አመልካች፡- ወ/ሮ አባይነሽ አበበ -ቀረቡ

ተጠሪ፡- የህጻን ዩሃንስ ሃብታሙ ቻይና ሞግዚትና አስተዳዳሪ ወ/ሮ ብርቱካን ቆሎሳ ቀረቡ

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ሲሆን በዚሁ አግባብ በዳኞች እረፍት ጊዜ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

የሰበር አቤቱታው ሊቀርብ የቻለው አመልካች በ27/03/2016 ዓ.ም ጽፈው ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 93464 በቀን 22/10/2015 ዓ.ም የሰጠውን ውሳኔ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ. 308887 በቀን 12/02/2016 ዓ.ም ማጽናቱ መሰረታዊ የህግ አተረጓጎም ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በማለታቸው ሲሆን በስር

ማስታወሻ፡ - ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

ፍ/ቤት የአሁን አመልካች ሆነው ተጠሪም ተጠሪ ሆነው የልጅነት ውሳኔ ይሰረዝልኝ በሚል ጉዳይ ተከራክረዋል፡፡

በስር ፍ/ቤት አመልካች በቀን 19/08/2015 ዓ.ም ጽፈው ባቀረቡት የመቃወም አቤቱታ ሟች ልጃቸው አቶ ሃብታሙ ቻይና ታሞ አልጋ ላይ ባለበት ልጅ ካለው፤ እዳ ካለበት እና የጀመረው እቁብ ካለ እንዲነግራቸው ጠይቀውት የሌለው መሆኑን ተናግሮ ከሞተ በኋላ የተጠሪ ሞግዚት ህጻኑ የሟች ልጅ ነው በማለት ያሰጡት ውሳኔ ተገቢነት የሌለው በመሆኑ የተጠሪ እና የሟች የዘረ መል ምርመራ ተደርጎ የተሰጠው ውሳኔ እንዲሻሻላቸው ጠይቀዋል፡፡

ተጠሪም በቀን 18/09/2015 ዓ.ም በተጻፈ መልስ የመካድ ክስ ማቅረብ የሚችለው አባት የሆነ ሰው ብቻ በመሆኑ አመልካች ይህን ክስ ለማቅረብ መብት የላቸውም፡፡ መብት አላቸው ቢባል እንኳ ክሱ ሊቀርብ የሚገባው ህጻኑ መወለዱ ከታወቀበት ወይም መወለዱ መታወቅ ከሚገባው ቀን ጀምሮ በ180 ቀን ውስጥ ሊሆን ሲገባ አመልካች የህጻኑን መወለድ እያወቁ በዚህ የጊዜ ገደብ ክስ ያላቀረቡ በመሆኑ ክሱ በይርጋ የሚታገድ ነው የሚል መቃወሚያ ከፍሬ ነገር ክርክር ጋር አቅርበዋል፡፡

ፍ/ቤቱም ጉዳዩን መርምሮ በተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 174 እና 177 የመካድ ክስ በምትክነት ሊቀርብ የሚችልበትን የዝምድና ደረጃ የሚያስቀምጥ በመሆኑና አመልካችም የሟች ልጃቸው አቶ ሃብታሙ ቻይና እናት እና ወራሽ መሆናቸውን ያረጋገጡ በመሆኑ ተጠሪ ያቀረቡት የመካድ ክስ ሊቀርብ የሚገባው በአባት ብቻ ነው የሚለው መቃወሚያ ተቀባይነት አላገኘም፡፡ ተጠሪ ከአመልካች ጋር ከዚህ ቀደም በመዝገብ ቁጥር 89998 በነበራቸው ክርክር በቀን 15/11/2014 ዓ.ም ጽፈው ካቀረቡት ክስ ስለተጠሪ መወለድ ያውቁ እንደነበረ መረዳት የተቻለ ሲሆን ይህም ቢያንስ አቤቱታውን ካቀረቡበት ከቀን 15/11/2014 ዓ.ም ጀምሮ ስለልጁ መወለድ እውቀቱ የነበራቸው መሆኑን ያሳያል፡፡ በመሆኑም አሁን የመቃወም አቤቱታውን እስካቀረቡበት እስከ 10/08/2015 ዓ.ም ድረስ ያለው ቀን ሲቆጠር በተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 176 (1) የተመለከተው የመካድ ክስ ማቅረቢያ የ180 ቀን የጊዜ ገደብ የተጠናቀቀ በመሆኑ የአመልካች አቤቱታ በይርጋ ሚታገድ ነው፡፡ ክሱ በይርጋ አይታገድም ቢባል እንኳ የመካድ ክስ በቀጥታ የሚቀርብ ሳይሆን ለፍ/ቤት ማስፈቀጃ ቀርቦ ሲፈቀድ የሚቀርብ በመሆኑና አመልካችም ያቀረቡት ማስፈቀጃ የሌለ በመሆኑ አመልካች ያቀረቡት ክስ ውድቅ ተደርጓል በማለት ብይን ሰጥቷል፡፡

አመልካችም በዚህ ውሳኔ ቅሬታ አድርገዋል በማለት ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የይግባኝ አቤቱታ ያቀረቡ ቢሆንም ፍ/ቤቱ አቤቱታውን መርምሮ የስር ፍ/ቤት የሰጠው ውሳኔ ስህተት የለበትም በማለት አቤቱታውን ውድቅ አድርጓል፡፡

አመልካችም የስር ፍ/ቤቶች ውሳኔ መሰረታዊ የህግ አተረጓጎም ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በማለት በ27/03/2016 ዓ.ም የተጻፈ የሰበር አቤቱታ ለዚህ ችሎት ያቀረቡ ሲሆን ይዘቱም፡- የአመልካች ልጅ አቶ ሃብታሙ ቻይና በህይወት በነበረ ጊዜ ልጅ የሌለው መሆኑ እየታወቀ የተጠሪ ሞግዚት ልጅ ወልጄለታለሁ ማለቷ ተቀባይነት ስለሌለው በስር ፍ/ቤት የዘረ መል ምርመራ እንዲደረግና እንዲጣራ ጠይቄ ምርመራው ሳይደረግ ታልፎ መወሰኑ መሰረታዊ የህግ አተረጓጎም ስህተት በመሆኑ የስር ፍ/ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ተሸሮ የህግን ዩሃንስ ሃብታሙ እና የአቶ ሃብታሙ ቻይና የዘረ መል ምርመራ እንዲደረግ፤ በአማራጭም ህግን ዩሃንስ ሃብታሙ የአቶ ሃብታሙ ቻይና ልጅ አይደለም ተብሎ እንዲወሰን ስል እጠይቃለው የሚል ነው፡፡

አቤቱታው የቀረበለት የሰበር አጣሪ ችሎት ጉዳዩን ለዚህ ችሎት ከመራው በኋላ ይህ ችሎት አቤቱታውን መርምሮ፡- ተጠሪ የሟች አቶ ሃብታሙ ቻይና ልጅ ነው በሚል የተሰጠውን ውሳኔ በመቃወም አመልካች ያቀረቡት አቤቱታ አባትነትን እንደ መካድ ክስ ተወስዶ ስለ ተጠሪ መወለድ ከሰሙበት ቀን አንስቶ በ180 ቀን ውስጥ ስላልቀረበ አቤቱታው በይርጋ ቀሪ ነው መባሉ እንዲሁም የመካድ ክስን ለማቅረብ ፈቃድ አልቀረበም በሚል የመወሰኑን አግባብነት ከፍትሐ ብሄር ህጉ ቁጥር 358 እንዲሁም ከተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 167-179 ድንጋጌዎች ጋር አገናዝቦ ለመመርመር ተጠሪ መልስ ይስጡበት ሲል ትዕዛዝ ሰጥቷል፡፡

ተጠሪም በዚህ ትዕዛዝ መሰረት በ04/11 /2016 ዓ.ም የተጻፈ መልስ ያቀረቡ ሲሆን ይዘቱም፡- እኔ የተጠሪ ሞግዚት በአዲስ አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በጉለሌ ምድብ ችሎት በመ. ቁ 37146 በቀን 26/09/2014 ዓ.ም የሟች አቶ ሃብታሙ ቻይና ሚስትና ለህጻን ዩሃንስ ሃብታሙ ሞግዚት መሆኔን እንዲሁም ህጻኑ የሟች ወራሽ ስለመሆኑ ውሳኔ የተሰጠበትና ውሳኔውም አቤቱታ ቀርቦበት ያልተሻረ በመሆኑ፤ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የመናገሻ ምድብ ችሎት በኮ/መ/ቁ. 90153 ህጻን ዩሃንስ የሟች አቶ ሃብታሙ ቻይና ልጅ ነው ወይስ አይደለም የሚል ጭብጥ በመያዝ ምስክሮችን ሰምቶ በቀን 24/12/2014 ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ ህጻን ዩሃንስ ሃብታሙ የሟች አቶ ሃብታሙ ቻይና ልጅ ስለመሆኑ ውሳኔ የሰጠ ሲሆን አመልካች በዚህ ውሳኔ ላይም ይግባኝ ጠይቀው ያስሻሩትም ሆነ የተቃወሙት ባለመሆኑ የታለፈ ጉዳይ ስለሆነ በስር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ ስህተት የለበትም ተብሎ እንዲጸና እጠይቃለው የሚል ነው፡፡

አመልካችም በቀን 21/11/2016 ዓ.ም የተጻፈ የመልስ መልስ በማቅረብ አቤቱታቸውን አጠናክረዋል፡፡

ከዚህ በላይ አጠር ባለመልኩ የተገለጸው የግራ ቀኙ ክርክርና በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጡ ውሳኔዎች ይዘት የሚመለከት ሲሆን እኛም የማስቀረቢያውን ጭብጥ መሰረት በማድረግ በውሳኔው ላይ በዚህ ችሎት ደረጃ ሊታረም የሚችል የተፈጸመ መሰረታዊ የሕግ ስህተት መኖር አለመኖሩን አግባብነት

ካለዉ ሕግ ጋር በማገናዘብ እንደሚከተለዉ መርምረናል፡፡በመሰረቱ በተሻሻለዉ የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 126 እና 130 እንደተመለከተዉ አባትነት ከሚታወቅባቸዉ ሥርዓቶች ዉስጥ አንዱ አባትነት በህግ ግምት የሚታወቅበት ስርዓት ሲሆን በአንድ ወንድ እና በአንድ ሴት በመካከል በመካከላቸዉ በህግ አግባብ በጋብቻ ወይም ጋብቻ ሳይፈጽሙ እንደባልና ሚስት አብረዉ በሚኖሩበት ጊዜ ዉስጥ የተፀነሰ ወይም የተወለደ ልጅ በሚኖር ጊዜ የልጁ አባቱ የሚባለዉ በዚህ ግንኙነት ዉስጥ ከሴትየዋ ጋር የሚኖር ሰዉ መሆኑን ያስገነዝባል፡፡ ይህ አባትነት በሕግ ግምት የሚታወቅበት አግባብ ሊስተባበል የሚችለው ደግሞ በተሻሻለዉ የቤተሰብ በሕግ አንቀጽ 167 እስከ 179 በተዘረጋዉ ልጅን የመካድ ክስ ስርዓት ነዉ፡፡ ልጅን የመካድ ክስ ተፈጻሚነት ያለዉ በአንድ ወንድ እና በአንድ ሴት መካከል በሕግ የታወቀ ግንኙነት ሲኖር እና አባትነት በሕግ ግምት የሚሰጥ በሚሆን ጊዜ ብቻ ነዉ፡፡ ይህም በሕግ ግምት አባት ነህ የተባለ ሰዉ የመካድ ክስ በማቅረብ ለማስተባበል የሚችልበት ሥርዓት ነዉ፡፡

ከላይ እንደተመለከተው አንድ ተከራካሪ ወገን በአባት በኩል ያለን መወለድ መቃወም የምትችለው የመካድ ክስ በማቅረብ ብቻ ሊሆን ይገባል፤የመካድ ክሱም የልጁ መወለድ ከታወቀበት ወይም ሊታወቅ ከሚችልበት ቀን ጀምሮ በ180 ቀናት ካልቀረበ ክሱ ተቀባይነት ሊኖረው አይችልም በሚል ክሱ የህግ ውጤት ሊያጣ የሚችለው በአንድ ወንድ እና በአንድ ሴት መካከል በህግ አግባብ በጋብቻ ወይም ጋብቻ ሳይፈጽሙ እንደባልና ሚስት አብረዉ በሚኖሩበት ጊዜ ዉስጥ የተፀነሰ ወይም የተወለደ ልጅ በህግ ግምቱ መሰረት የልጁ አባት ነህ ተብሎ በህግ ግምት አባትነት የተሰጠው ሰው ሲኖር ብቻ መሆኑን ከቤተሰብ ህጉ አንቀጽ 168፤170፤174(1) እና ከተመሳሳይ ድንጋጌዎች አጠቃላይ ይዘት የምንረዳው ነው፡፡በዚህ አግባብ የግራ ቀኙን ክርክር ስንመረምረው አመልካች የተጠሪን ልጅነት የህግ ውጤት ሊያሳጡት የሚችለው የመካድ ክስ በማቅረብ ብቻ ነው፤በዚህ አግባብ የመካድ ክሱ በተገቢው የክስ ማቅረቢያ ጊዜ ስላልቀረበ ተቀባይነት ሊኖረው አይችልም ሊባል የሚችለው ህፃን የሆነን የተፀነሰው ወይም የተወለደው በሟች ሀብታሙ ቻይና እና ወ/ሮ ብርቱካን ቶሎሳ መካከል በህግ አግባብ በጋብቻ ወይም ጋብቻ ሳይፈጽሙ እንደባልና ሚስት አብረዉ በሚኖሩበት ጊዜ ዉስጥ መሆኑን መነሻ በማድረግ ሟች ሀብታሙ ቻይና የሕፃን የሆነን አባት መሆኑ በህግ ግምት የተረጋገጠ ሆኖ ሲገኝ ብቻ ነው፡፡

አሁን በያዝነው ጉዳይ በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት መናገሻ ምድብ ችሎት በመ/ቁ.90153 ነሐሴ 24 ቀን 2014 ዓም የህፃን የሆነን ሞግዚትና አስተዳዳሪ ሆነው የቀረቡት የህፃኑ እናት ወ/ሮ ብርቱካን ቶሎሳ የሰጡትን የምስክርነት ቃል ብቻ መሰረት በማድረግ ህፃን የሆነን የተወለደው በሟች ሀብታሙ ቻይና እና ወ/ሮ ብርቱካን ቶሎሳ መካከል በህግ አግባብ የተቋቋመው ጋብቻ ፀንቶ ባለበት ጊዜ በመሆኑ ህፃን የሆነን የሟች ሀብታሙ ቻይና ልጅ ነው በማለት ውሳኔ የተሰጠ ቢሆንም፤በአዲስ አበባ ከተማ

የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁ.37146 በ26/09/2014 ዓ.ም ወ/ሮ ብርቱካን ቶሎሳ የሟች አቶ ሀብታሙ ቻይና ሚስት ነበሩ በማለት በቃለ መሃላ ተረጋግጦ የቀረበን አቤቱታ መሰረት በማድረግ ውሳኔ ተሰጥቶ የነበረ ቢሆንም በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት መናገሻ ችሎት በመ/ቁ.89998 አመልካችና የህፃን የሀንስ ሞግዚት ወ/ሮ ብርቱካን ቶሎሳ ክርክር አድርገው በወ/ሮ ብርቱካን ቶሎሳ እና ሟች ሀብታሙ ቻይና መካከል በባህላዊ የጋብቻ ስርዓት አይነት የተፈፀመ ጋብቻ አለመኖሩ ተረጋግጦ በመ/ቁ.37146 በ26/09/2014 ዓ.ም የተሰጠው የሚስትነት ማስረጃ መሰረዙና ሌላው የህግ ግምትን የሚያሰጠው ጋብቻ ሳይፈጽሙ እንደባልና ሚስት አብሮ የመኖር ግንኙነት መኖሩ አለመረጋገጡ ከመነሻውም በህግ ግምት የተፈጠረ አባትነት አለመኖሩን እያሳየ፤አመልካችም ክሱ የመካድ ክስ መሆኑን በማመልከት ክሱን ባላቀረቡበት ሁኔታ የስር የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የግራ ቀኙን ክርክር በተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/92 አንቀጽ 167 እና ተከታዮቹ አግባብ በመምራት የቤተሰብ ህጉን አንቀፅ 176 (1) በመጥቀስ ክሱ የቀረበው የመካድ ክስ ማቅረቢያ የ180 ቀን የጊዜ ገደብ የተጠናቀቀ በመሆኑ የአመልካች አቤቱታ በይርጋ ሚታገድ ነው፡፡ ክሱ በይርጋ አይታገድም ቢባል እንኳ የመካድ ክስ በቀጥታ የሚቀርብ ሳይሆን ለፍ/ቤት ማስፈቀጃ ቀርቦ ሲፈቀድ የሚቀርብ በመሆኑ ክሱ ተቀባይነት የለውም በማለት ውድቅ ማድረጉ ከላይ የተመለከቱትን ለጉዳዩ አግባብነት ያላቸውን ድንጋጌዎች መሰረት ያላደረገ ሆኖ ስላገኘነው ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተው የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይህንን በስር ፍርድ ቤት የተፈፀመን መሰረታዊ የህግ ስህተት ሊያርም ሲገባ ማፅናቱ በሰ/መ/ቁ.153814፤205030 እና በተመሳሳይ መዝገቦች የተሰጡትን አስገዳጅ ትርጉም ባላገናዘበ መልኩ ለግራ ቀኙ ክርክር እልባት መስጠቱን ስለሚያሳይ ተከታዩን ወስነናል፡፡

ውሳኔ

1. የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 93464 በቀን 22/10/2015 ዓ.ም የሰጠውን ብይንና ይህንን ብይን በማፅናት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ. 308887 በቀን 12/02/2016 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ስነስርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀፅ 9(1)(ለ) መሰረት ተሸሯል፡፡
2. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በፍሬ ነገር የክርክር ነጥቦች ላይ ግራ ቀኙን በማከራከር በህጉ አግባብ የመሰለውን ውሳኔ እንዲሰጥ ጉዳዩን በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ስነስርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀፅ 9(2) መሰረት መልሰንለታል፡፡
3. ግራ ቀኙ በሰበር ክርክሩ ምክንያት ያወጡትን ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ፡፡

ትዕዛዝ

-የስር ፍርድ ቤት መዝገቦች በመጡበት አኳኋን እንዲመለሱ ታዟል።

-ጉዳዩ ውሳኔ ስላገኘ መዝገቡ ተዘግቷል።ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ብ/ም

ማስታወሻ፡ - ይህ የ ሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

